
ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА

УДК 378.147.091.3:78.071.2

DOI 10.31654/2663-4302-2020-PP-1-91-98

Качуринець Л. В.

викладач кафедри вокалу та диригентсько-хорових дисциплін
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії
orcid.org/0000-0002-7800-789X

**ДО ПИТАННЯ ВИБОРУ РЕПЕРТУАРУ
У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ ДИРИГЕНТА**

У статті розглядаються проблеми виконавського репертуару для студентів у класі хорового диригування, окреслюються основні принципи та критерії його вибору. Пропонуються можливі варіанти хорових творів, у яких, на думку автора, міститься потрібний технічний та художньо-образний матеріал для здійснення поетапного та ґрунтового розвитку майбутнього фахівця – керівника хору.

Ключові слова: репертуар, фахова підготовка, майбутній диригент.

Постановка проблеми. На сучасному етапі реформування системи мистецької освіти, фахових вимог до виконавської диригентсько-хорової майстерності, професійної компетентності та конкурентоспроможності випускника-диригента закладів вищої освіти одним із базових завдань, яке постає в процесі підготовки майбутніх диригентів, є вибір музичного репертуару, метою якого є отримання ними музично-теоретичних знань, практичних умінь і навичок, знайомство з кращими зразками національної та світової культури для збагачення духовного світу, розвитку творчого потенціалу та художньо-образного мислення. Репертуар диригента повинен не лише відображати його мистецькі здібності, а й містити потенціал для розвитку вокально-хорової майстерності, бути зрозумілим для студентів своїм художньо-образним змістом. Вибір навчального репертуару є тим питанням, що не втрачає актуальності й сьогодні, адже саме музичний твір, його художнє наповнення покликані допомогти студенту розкритися, знайти та розкочувати головну ідею художнього образу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій щодо проблеми вибору навчального репертуару у фаховій підготовці диригента дає можливість дійти висновку, що це питання недостатньо розроблене в сучасній науковій літературі, наявні розвідки в цьому напрямку є досить застарілими та поверховими для важливої "естетичної проблеми виконавського мистецтва" (Б. Асаф'єв). До прикладу, А. Коломієць у праці "Хрестоматія з хорового диригування" (1971) знайомить студентів з кращими зразками української національної хорової школи [4], але значне місце в хрестоматії займають твори ідеологічного спрямування, що в сучасній підготовці майбутніх диригентів вже є неактуальним.

У контексті нашої публікації важливими є праці Л. Василенко [1], І. Васишин [3], Л. Лабінцевої [5], Ю. Цагареллі [9], Л. Шумської [10], проте окреслена проблема недостатньо висвітлена й потребує більш ґрунтового аналізу та переосмислення.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Сучасний мистецький простір характеризується надзвичайною строкатістю музичної інформації, представленій найрізноманітнішими течіями та напрямками, часто надзвичайно сумнівного ґатунку. В умовах такої музичної перенасиченості складною і надзвичайно важливою є проблема вибору музичного репертуару для студентів, які

навчаються диригентського мистецтва. Зацікавити молоде та енергійне сучасне студентство, яке перебуває в різновекторному інформаційному просторі, надзвичайно складно, як і прищепити глибокі, вироблені багатовіковим досвідом поколінь духовні та естетичні цінності справжнього професійного музичного мистецтва.

Суттєвим недоліком музичного виховання загалом, диригентського, зокрема, є недостатня увага викладачів до вибору музичного репертуару студентів, адже цілеспрямований, систематичний розвиток майбутнього фахівця – це насамперед стратегія в послідовності та своєчасності введення до репертуару творів, які будуть містити не тільки можливості для поступового вироблення належних технічних навичок володіння диригентським апаратом, але й мати потенціал до значного художнього розвитку, забезпечувати накопичення численних та яскравих художніх вражень. Одне із важливих завдань, які постають перед викладачем, – захопити студента художнім образом твору; стимулювати його до самостійного аналізу засобів художньої виразності виконавського репертуару, до допитливості на етапі пошуків правильного розуміння закладеної автором ідеї твору; "проживання" його сюжету, уміння передати своє бачення хоровому колективу і донести цей образ до слухача.

Мета публікації – проаналізувати стан проблеми виконавського репертуару для студентів у класі хорового диригування в науково-педагогічній літературі, окреслити основні принципи та критерії його вибору, запропонувати можливі варіанти хорових творів, у яких, на думку автора, міститься потрібний технічний та художньо-образний матеріал для здійснення поетапного та ґрунтового розвитку майбутнього фахівця – керівника хору.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Специфіка диригентсько-хорової підготовки студентів у сучасному освітньому просторі вимагає від закладів вищої освіти розробки нових підходів до визначення змісту, форм і методів фахового навчання з метою розширення загальної музичної ерудиції студентів, їхньої орієнтації на таку музичну інформацію, яка б забезпечувала поглиблення фахових знань, розвиток спеціальних умінь і навичок.

Музичний матеріал, який використовує викладач у роботі зі студентом, має надзвичайно важливе значення у формуванні особистості майбутнього фахівця. Доцільно дібраний з огляду на художню цінність, різнобічний у стилістичному сенсі репертуар буде сприяти комплексному формуванню естетичних смаків студентів, практичного досвіду, художньо-образних уявлень та активізувати їхній інтерес, а відтак – стимулювати мотивацію до роботи в класі хорового диригування.

Важливим фактором процесу вибору репертуару, на думку К. Пігрова, є художня зацікавленість [8, с. 42–43]. Специфіка диригентського мистецтва, диригентської обдарованості полягає в здібності диригента зробити музику зрозумілою для виконавців та глядачів.

Видатні диригенти не раз помічали, що вибір концертної програми – це 70 % успіху, причому мова йде не про успіх у публіки, а про глибокий художній розвиток особистості. У виборі програми викладач має бачити не репертуар для складання семестрового заліку, а стратегію загального музичного, зокрема, диригентського, розвитку на рік. До цієї програми повинні входити твори, які покликані поетапно забезпечувати розвиток професійних диригентських умінь і навичок, інтенсивно розкривати природні художні нахили майбутнього фахівця. Задля усунення однобокості музичного розвитку потрібно додати твори, художні образи яких не зовсім близькі певному студенту. До прикладу, студент має м'який, спокійний характер, йому дуже добре вдаються образи ліричного характеру, а драматичні сюжети викликають труднощі у виконавській інтерпретації. Неправильно працювати в зоні образного комфорту окремого студента, не зайвим і навіть потрібним буде вибір репертуарних творів, які вимагають інтенсивної внутрішньої роботи над собою, пошуку та напрацювання власних художньо-образних уявлень.

З особливо обдарованими студентами, які вже мають значний досвід роботи з диригентським репертуаром та практику роботи з хором, можна використовувати більш масштабні репертуарні форми, наприклад, додати до річної програми кантату

"Весна" М. Скорика на вірші І. Франка (усі частини) або кантату М. Лисенка "Радуйся, ниво неполитая" тощо. Це дасть можливість зрозуміти художній образ окремого твору в контексті усього циклу і зуміти вибудувати загальний образ циклу з образів його складових частин.

Репертуарна політика викладача щодо розвитку майбутнього диригента – це один із значущих та суттєвих складників його професійного зростання. Однотипність образної сфери та диригентсько-хорових завдань гальмують професійний розвиток студентів та значно знижують інтерес до навчальної діяльності в хоровому класі, натомість цікаві та різнопланові твори – це щоразу новий виклик, новий художній код, який потрібно розшифрувати, збагнути, це інтенсивна інтелектуальна і духовна праця.

У музиканта будь-якої музичної спеціалізації осягнення художнього твору відбувається одночасно з репетиційним процесом, на відміну від диригента, у якого досить довгий шлях роботи з партитурою до зустрічі з хоровим колективом. Хорова партитура – це не просто схема чи літературний текст, а сама музика, яка повинна ожити у владних рухах виконавця.

Робота над твором розпочинається із знайомства з ним. Це можна зробити, програвши партитуру на фортепіано, вокально проспівати хорові партії, прослухати твір у запису тощо. Основне завдання етапу знайомства з твором – отримати повноцінне враження про нього. Провідний оперний диригент А. М. Пазовський зазначав: "Від гостроти, глибини і свіжості вражень, народжених першим знайомством з партитурою, залежить багато чого. Насамперед – ступінь активності свого ставлення до твору, вільне, зігрите безпосереднім почуттям і уявою про нього" [6].

Наступним етапом роботи над хоровим твором є детальне вивчення партитури на фортепіано та вокально-інтонаційне вивчення хорових партій, яке дозволяє виявити характер вокального дихання відповідно до довжини вокальних фраз, штрихів, способу атаки тощо, логіку розвитку кожного голосу та багато інших складників аналізу твору.

Після двох етапів відбувається комплексний аналіз твору, який охоплює музично-теоретичний, історико-стилістичний, вокально-хоровий та диригентсько-виконавський аналіз. Головною метою комплексного аналізу є глибоке розуміння літературного тексту, виявлення основних образів та картин у тексті та свого художнього ставлення до них, аналіз відповідності засобів музичної виразності із змістом літературного тексту, яким чином музика відображає літературні образи, віднайти способи вираження художнього задуму у виконанні. Потрібно намітити певний план у розкритті художнього задуму композитора і поета: початок, розвиток, кульмінація, художньо-технічні засоби втілення музичного образу, емоційні напруження та розвантаження.

В аналізі та інтерпретації музичного тексту потрібно поважати художній задум композитора. Влучно зауважив А. М. Пазовський: "Таким чином, першою умовою для диригента, який бажає бути дійсно оригінальним інтерпретатором, є ретельне вивчення тексту партитури – без найменшої спроби підмінити автора собою. Чим глибший і багатший твір, тим складніше розкрити музику партитури і донести її до слухача такою, якою її уявляв сам автор. Завдання диригента в цьому і полягає. Якою б не була індивідуальна інтерпретація музичного твору, якщо тільки вона до кінця продумана і відчута, – ніколи вона не буде підмінити авторську ідею виконавською, авторський задум – довільним тлумаченням. Ідея виконавця, нав'язана автору, завжди звучить фальшиво" [6].

Отже, завдання репертуарної політики у фаховій підготовці диригента полягають: у виробленні технічних навичок та володінні звуком, належних знань і вмій для розкриття художнього змісту твору, у вихованні естетичних смаків, утвердженні власних музичних уподобань, набутті умінь установлення творчого контакту, спочатку з концертмейстером, а потім – з хоровим колективом. Вибір репертуару повинен відбуватися згідно з принципом доступності та поступовості підвищення складності творів, відповідно до I, II, III, IV курсів.

Для проведення занять зі студентами перших курсів педагогічно доцільним буде підготувати:

– три-чотири вправи на різні види диригентської техніки (позиції, площини, амплітуда, ауфтакт, точка, відображення, зняття звуку, прості схеми, сітки, функції рук та їхнє розмежування, штрихи тощо), роботи над якими має підготувати диригентський апарат;

– два-чотири нескладні різнохарактерні твори малої форми;

– чотири-вісім одно-двоголосних дитячих пісень з показом розучування;

– аналіз твору (відомості про авторів, характеристика епохи, у яку створено твір, визначення художньо-емоційного змісту твору, стильові, жанрові й технічно-виконавські особливості тощо).

На старших курсах до вищезгаданого переліку творів варто додавати такі, які містять різноманітні метро-ритмічні групування, складні розміри, дроблені ауфтаки, диригування *alla breve*, зіставлення контрастних динамічних нюансів, агогічні відхилення, членування музичного твору на частини тощо. У педагогічному репертуарі доцільним є впровадження творів великої форми та два-чотири твори з репертуару навчального хору, у якому студент співає та згодом матиме можливість працювати з цим колективом.

Підготовка майбутніх диригентів до роботи з хоровими колективами різного спрямування (народними, академічними, естрадними, церковними) вимагає володіння багатоманітною палітрою музичного репертуару. Для різнобічного виховання майбутнього диригента педагогічно доцільним є використання в його навчальному репертуарі народно-пісенних зразків, шкільних пісень, творів малої форми (хорової мініатюри), зразків класичної хорової музики, творів великої форми та перекладень для хору інструментальних та естрадних популярних творів.

Народний пісенний матеріал. Відомий учений, фольклорист, мистецтвознавець А. Іваніцький зазначав, що "народний пісенний матеріал, якщо брати широко, складається не тільки із видів народного мистецтва..., а й увібрав естетичний, моральний, правовий, світоглядний досвід сотень поколінь" [2, с. 7]. І справді, у ліричних народних піснях з притаманними зображально-виражальними засобами, що розкривають у сюжеті особливості життя українського народу, його проблеми та переживання, виховується та возвеличується сила любові як світле і ніжне почуття, радість, добро, вірність; пізнається нерозділене або зрадливе кохання, розлука, ревності, складнощі сімейного життя й створення міцної родини ("Дошик" в обр. Ю. Анткова; "Ой, там за лісочком", "Діброва зелена" в обр. А. Авдієвського тощо). У жартівливих піснях, сповнених народного гумору, оптимізму, чистоти народної моралі, виховуються національна свідомість, патріотизм, любов і цікавість до народних традицій ("Ой, ти знав, нащо брав" в обр. Т. Кравцова, "Грицю, Грицю до роботи" в обр. М. Леонтовича тощо).

Хоровий репертуар, заснований на народно-пісенних джерелах, наділений яскравими та зрозумілими художніми образами, які виражають ідеї одвічних людських цінностей, зберігають кращі традиції, у яких виявляється глибока народна мудрість.

Шкільний пісенний репертуар, на нашу думку, – це одне з дійових джерел формування педагогічного репертуару у фаховій підготовці диригента. Завданнями шкільного репертуару є: цілеспрямована виконавська та методична підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва та керівника вокально-хорової роботи в шкільній та позашкільній діяльності; розуміння основ роботи над вокально-хоровим репертуаром чинної шкільної програми; оволодіння методами, прийомами роботи над пісенним репертуаром, вивчення ладових та ритмічних особливостей пісень.

У результаті опанування шкільного репертуару студент-диригент повинен володіти: навичками самостійного освоєння пісенного репертуару та його творчої інтерпретації; знаннями про робочий діапазон дитячого голосу в молодших, середніх та старших класах; уміннями одночасно співати, грати та диригувати лівою рукою, показувати ауфтаки, зняття, витримані звуки, а також графічно відображати мелодію пісні, досвідом акомпанування. Також студенти повинні знати основний шкільний репертуар, уміти вибирати вокально-хорові твори для роботи з різними віковими групами на уроці музичного мистецтва та в позаурочний час ("Музика

звучить" Л. Горової, "Зелене слоненя" І. Кириліної, "Пісня про рушник" П. Майбороди тощо).

Твори малої форми або хорові мініатюри, що виконують а саррелла, мають великий дидактичний потенціал і відзначаються характерними рисами: витонченістю, високим рівнем художності, емоційною та ідейною концентрацією, сконцентрованою виразу яскравих образів, доступним змістом сюжету, розмаїттям інтонаційних та динамічних відтінків, вокальною зручністю, ритмічною простотою. Це значно збагачує професійний досвід майбутніх диригентів та презентує необхідний матеріал для педагогічного репертуару школи хорового співу [1, с. 32–33.] ("Сон" М. Лисенка, "Перший лід" другий твір з циклу "Чотири хори а саррелла" Р. Щедрина, "Вечірня зоря" Р. Шумана, "Осінь" М. Речкунова тощо).

Загалом хорова мініатюра є важливим складником жанрової системи української хорової музики. У ній розкривається сфера духовного життя людини, поглиблюється лірико-психологічна образність, переосмислюються народнопісенні традиції, утверджуються національно-стильові принципи музичного мислення. Велике значення надають фольклорній тематиці, використанню фольклорних текстів ("Ой на Купала" з кантати "Пори року" І ч. "Літо" Л. Шукайло, "Чуєш, брате мій" муз. А. Авдієвського, "Веснянка" В. Стеценка тощо).

На думку автора, хорова мініатюра – один із самих затребуваних жанрів у національній хоровій творчості. Стилістичне багатство та різноманітна палітра форм цього жанру спричинили виникнення на його основі важливого різновиду – хорової п'єси, яка втілюється не тільки у формі невеликої мініатюри, але й у більш розгорнутих варіантах ("Прощавай, ХХ сторіччя" В. Мужчиля, "Слава тим, хто прагне волі" Б. Лятошинського тощо).

Л. Пархоменко в монографії "Українська хорова п'єса: типологія, тематизм, композиція" зазначив, що жанр хорової п'єси – це "великий і різноманітний за образністю, жанровими прикметами і конструкціями доробок оригінальних творів, що постає як правомірна аналогія до фортепіанної, скрипкової та іншої інструментальної мініатюри невеликих форм, стосовно яких вживається термін "п'єса"... Хорова п'єса – це невеликий твір для хору, який має певну жанрову основу та різноманітну тематику" [7, с. 5].

Класична хорова музика. Одне із важливих місць у репертуарі майбутнього диригента належить класичній спадщині, перевіреній часом, адже формування художнього мислення нового покоління неможливе без пізнання художньої цінності минулого. Звернення до класичної хорової музики долучає майбутніх фахівців до духовних цінностей, які панували раніше і не втратили актуальності сьогодні, виховує дбайливе ставлення до академічної традиції хорового співу, формує мистецькі смаки та моральні ідеали, привчає до української церковної музики, відроджуючи основи національної духовності, яка була майже втрачена в часи радянської влади ("Закувала та сива зозуля" П. Ніщинського, "Сонце ся сховало" С. Людкевича, хоровий цикл "Пори року" Б. Лятошинського, "Ой чого ти почорніло" Л. Ревуцького тощо). Головна особливість класичних зразків – це високий рівень їхньої художності, глибини змісту, ідейна наповненість та досконалість форми.

У процесі виховання національних художніх ідеалів у студентів не потрібно нехтувати й творами зарубіжних композиторів, адже національне не існує саме по собі, а тільки в контексті інших національностей та культур. ("Весільний хор" з опери "Лоенгрін" Р. Вагнера, "Як сонце вируша в дорогу" терцет з опери "Чарівна флейта" В. Моцарта тощо).

Окремо хочемо згадати про жанр хорового концерту, який зазвичай складається з 4 частин, які чергуються за принципом темпових та динамічних контрастів, написаний для чотириголосого хору а саррелла на церковні тексти (найчастіше на тексти Давидових псалмів) і виконується під час богослужінь.

Використання в навчальному репертуарі хорових концертів дає змогу здійснювати багатоаспектний художньо-виховний вплив на особистість студентів: долучати їх до знань про рідну культуру, привчати до сприйняття духовних цінностей, формувати систему орієнтацій у багатоманітному світі естетичних цінностей, розвивати почуття національної гідності.

Хорові концерти є складним матеріалом для навчання, тому ми пропонуємо включати їх до навалного репертуару на старших курсах (духовний концерт № 3 "Господи! Силою Твоею возвеселится царь" Д. Бортнянського, хоровий концерт "Не отвержи мене во время старости" М. Березовського, хоровий концерт "Краю мій рідний" Л. Дичко тощо).

Твори великої форми (наскрізної та епізодичної, хори з опер, частини мес, кантат тощо) рід час вивчення спрямовані на формування вокально-хорових і диригентських навичок, диригентської культури, розвиток естетичного смаку та ціннісних орієнтацій студентів тощо.

Великі за обсягом твори в основі мають різноманітні засоби музичної виразності, за допомогою яких змальовуються постаті дійових осіб, взаємодія або конфлікт між ними та різноманітні драматичні колізії. Складний, багатогранний зміст творів великої форми вимагає виконання різних ідейно-художніх та диригентських завдань, уміння підпорядкувати будь-яку частину в творі одному наскрізному розвитку для досягнення єдності виконання (хорові частини кантати "Carmina burana" К. Орфа, інтродукція-пролог опери "Коза-Дерева" М. Лисенка, "Поёт зима" 2 ч. поеми "Памяти Сергея Есенина" Г. Свірідова, меса "Реквієм" В. Моцарта тощо).

Перекладення інструментальних та естрадних творів для хору a cappella дозволяє урізноманітнити роботу над слуховими уявленнями студентів, додасть до їхнього репертуарного списку "цікавинку", а також розширить досвід роботи з художніми образами зовсім іншого плану.

Перекладення популярних інструментальних та естрадних творів зараз досить затребуване слухачем, їхнє написання пов'язане з естрадною виконавською специфікою, використанням вокальної імітації інструментальної групи тощо. Крім того, цей вид перекладення зорієнтований не на хори, а на мобільні вокальні ансамблі з невеликою кількістю учасників, де кожен має власну автономну вокальну партію ("Солоха" аранжування О. Токар, "Besame mucho" аранжування І. Цмура, "Mission: impossible" саундтрек з к/ф "Місія нездійсненна" та "Червона рута" аранжування М. Хлебана тощо).

Висновки. Питання вибору репертуару займає одне з важливих місць у комплексній підготовці майбутнього диригента. В умінні дібрати корисний і цікавий репертуар для студента, на якому він зможе різнобічно розвивати здібності, уміння і навички, виявляється професіоналізм і частково педагогічний талант викладача.

Вибір репертуару має спиратися на принципи доступності та послідовності, крім того, він повинен бути різноплановим і художньо вартісним, викликати зацікавленість у студента, бажання "шукати" звук, можливості віднайти і передати у власних рухах усі градації та нюанси художнього образу твору, перетворювати власну енергію в експресію художньої виразності. "Проживання" виконавцем яскравих сюжетів та образів музичних творів закономірно формує в нього власне ставлення до них, художні смаки, мистецький світогляд та виконавський досвід.

Упорядкований вибір навчального репертуару, стратегічно розподілений на весь період навчання, допомагає студенту опанувати належний діапазон умінь та навичок хорового диригування.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямку полягають у вивченні питань сучасних тенденцій у питаннях педагогічної спрямованості добору педагогічного та виконавського репертуару майбутнього диригента, видання навчально-репертуарного посібника з дисципліни "Хорове диригування".

Література

1. Василенко Л. М. Проблема свідомого та позасвідомого у теорії та практиці вокального виконавства. *Педагогічні науки*. 2011. Вип. 94. С. 31–40.
2. Іваніцький А. Український музичний фольклор. Вінниця: Нова книга, 2004. 320 с.
3. Івасишин І. Музично-виконавська діяльність як засіб творчого розвитку особистості. *Гірська школа українських Карпат*. 2014. № 11. С. 153–155.
4. Коломієць А. Г. Хрестоматія з хорового диригування. Київ: Музична Україна, 1971. 152 с.
5. Лабінцева Л. П. Концертний виступ як особливий вид музично-виконавської діяльності. *Вісник ХДАДМ*. 2010. № 1. С. 215–216.

6. Пазовский А. М. Записки дирижера. Москва: Советский композитор, 1968. 559 с.
7. Пархоменко Л. О. Українська хорова п'єса: Типологія, тематизм, композиція. Київ: Наук. думка, 1979. 218 с.
8. Пигров К. К. Руководство хором. Москва: Музыка, 1964. 220 с.
9. Цагарелли Ю. А. Психология музыкально-исполнительской деятельности. Санкт-Петербург: Композитор, 2008. 212 с.
10. Шумська Л. Ю. Хорове диригування. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2011. 143 с.

References

1. Vasylenko L. M. Problema svidomogo ta pozasvidomogo u teorii ta prakty`ci vokal`nogo vy`konavstva. *Pedagogichni nauky`*. 2011. Vy`p. 94. S. 31–40.
2. Ivanicz`ky`j A. Ukrayins`ky`j muzy`chny`j fol`klor. Vinny`cya: Nova kny`ga, 2004. 320 s.
3. Ivasy`shy`n I. Muzy`chno-vy`konavs`ka diyal`nist` yak zasib tvorchoho rozvy`tku osoby`stosti. *Girs`ka shkola ukrayins`ky`x Karpat*. 2014. # 11. S. 153–155.
4. Kolomiyecz` A. G. Xrestomatiya z xorovogo dy`ry`guvannya. K.: "Muzy`chna Ukrayina", 1971. 152 s.
5. Labinceva L. P. Koncertny`j vy`stup yak osoby`vy`j vy`d muzy`chno-vy`konavs`koyi diyal`nosti. *Visny`k XDADM*. 2010. #1. S. 215–216.
6. Pazovsky`j A. M. Zapy`sky` dy`ry`zhera. M.: Sovetsky`j kompozy`tor, 1968. 559 s.
7. Parxomenko L. O. Ukrayins`ka хорова п'єса: Ty`pologiya, tematy`zm, kompozy`ciya. K.: Nauk. dumka, 1979. 218 s.
8. Pigrov K. K. Rukovodstvo xorom. Moskva: Muzyka, 1964. 220 s.
9. Czagarelli Yu. A. Psy`xology`ya muzykal`no-y`spolny`tel`skoj deyatel`nosty`. Sankt-Peterburg: "Kompozy`tor", 2008. 212 s.
10. Shums`ka L. Yu. Xorove dy`ry`guvannya. Nizhy`n: NDU im. M. Gogolya, 2011. 143 s.

Kachurynets Lilia

lecturer of the department of vocal and conductor-choral disciplines
Khmelnitskyi Humanitarian-Pedagogical Academy
orcid.org/0000-0002-7800-789X

TO THE QUESTION OF CHOICE OF REPERTURE IN PROFESSIONAL TRAINING OF THE CONDUCTOR

The significant drawback of music education in general, conductor, in particular, is the lack of attention of teachers to the choice of students' music repertoire, because purposeful, systematic development of the future specialist is first and foremost the strategy in the sequence and timeliness of introducing into the repertoire of works that will contain not only abilities for gradual acquiring the proper technical skills of mastering the conductor apparatus, but also have the potential for significant artistic development, to ensure the accumulation of numerous and bright artistic impressions. One of the important tasks facing the teacher is to capture the student in the artistic way of the work; to stimulate him or her to independent analysis of the means of artistic expressiveness of the performer's repertoire, to be curious at the stage of searching for the correct understanding of the idea of the work laid down by the author; "living" the plot, the ability to convey personal vision to the choir and to convey this image to the listener.

The purpose of the publication is to analyse the state of the problem of the performing repertoire for students in the class of choral conducting in the scientific-pedagogical literature, to outline the basic principles and criteria for its selection, to propose possible variants of choral works, which, in the author's opinion, contain the necessary technical and artistic material for implementation of the step-by-step and thorough development of the future specialist – choir leader.

The results of the research proved that training of the future conductors to work with choirs of different directions (folk, academic, variety, church) requires mastering of diverse palette of musical repertoire. For the versatile education of the future conductor it

is pedagogically appropriate to use in the repertoire of folk songs, school songs, works of small form (choral miniature), samples of classical choral music, works of large form and transcriptions for the choir of instrumental and pop songs.

Therefore, the orderly choice of teaching repertoire, strategically distributed over the entire period of study, helps the student to master the proper range of choral conducting skills.

Key words: repertoire, professional training, future conductor.